

20 LET VAAZ

V letošním roce, kdy Komunistická strana Československa a s ní všichni lidé naší socialistické republiky slaví 50. výročí jejího založení, vzpomínají příslušníci Čs. lidové armády — a zejména příslušníci VAAZ — i 20 let trvání a práce Vojenské akademie Antonína Zápotockého v Brně.

15. srpna 1951 vydal prezident republiky a vrchní velitel čs. ozbrojených sil „Rozkaz o organizaci vojenských škol“, jímž vedle již existující Vojenské akademie Klementa Gottwalda (VA KG) v Praze byla zřízena Vojenská technická akademie v Brně (VTA).

Nová vojenská vysoká škola měla:

- připravovat vybrané důstojníky pro velitelské, štábní, týlové a inženýrské funkce v Československé lidové armádě,

- připravovat absolventy občanských středních škol, vybrané pracovníky závodů a občanské zaměstnance vojenské správy pro inženýrské funkce v ozbrojených silách a ve zbrojním průmyslu,

- školit vědecké kádry a rozvíjet vojenskovo vědeckou a vědeckovýzkumnou práci pro potřeby armády, zbrojního průmyslu a národního hospodářství.

Ke splnění těchto úkolů byla Vojenská technická akademie organizována nejprve do šesti fakult — dělostřelecké, tankové, letecké, ženijní, spojovací a chemické. V průběhu dalšího roku byla zřízena fakulta železniční. Na každé fakultě byly tři obory: velitelský, velitelsko-technický (inženýrský) a vojenskoprůmyslový. V oboru velitelském a velitelsko-technickém měly být připravováni velitelské, týlové a technické kádry pro armádu, v oboru vojenskoprůmyslovém inženýři pro zbrojní průmysl.

Výuka na nové vojenské škole měla být zahájena již od 1. 10. 1951.

Podstatné rozšíření vojenského vysokého školství v ČSLA i jeho nová kvalita nebyly

v této době náhodné. Mezinárodní situace padesátých let byla charakterizována výrazným zostřením v důsledku stupňování „studené války“ západními imperialisty. Nutnost upevnit obranyschopnost naší lidově demokratické republiky vyžadovala společně s dalšími opatřeními i výraznější rozšíření počtů politicky uvědomělých, lidu, vlastní Komunistické straně Československa oddaných vojensky a technicky připravených velitelů a inženýrů pro druhy vojsk. Rovněž Československý zbrojní průmysl potřeboval mladé inženýrské kádry, které by byly schopné na základě požadavků vojenské vědy úspěšně rozvíjet základní i aplikovaný výzkum v potřebných oborech vojenské techniky stejně jako organizovat a řídit rychle se rozvíjející výrobu některých druhů nové bojové techniky.

Vojenská technická akademie byla vybudována na základě vysokého učení technického v Brně. Tato skutečnost ovlivnila velmi podstatně její činnost nejen v prvních letech trvání, ale můžeme sledovat vliv této skutečnosti v některých jevech prakticky téměř po celých uplynulých dvaceti letech.

Vznik Vojenské technické akademie na bázi civilní vysoké školy prokázal na jedné straně celou řadu kladů. Uvedu alespoň ty hlavní. Výuka a vědeckovýzkumná práce nové školy mohla být zahájena v nejkratším čase, to jest již od 1. 10. 1951. Mnohé technické katedry velmi pružně navázaly tak, resp. pokračovaly téměř bez přerušení v dřívější úspěšné vědeckovýzkumné a pedagogické práci. Teoretická úroveň všeobecné a technické přípravy nové vysoké vojenské školy byla proto od začátku vysoká.

Řada vynikajících vědeckopedagogických pracovníků, kteří přešli na VTA z VUT a z nichž mnozí byli i aktivováni jako plukovníci a generálové (například

genmjr. prof. ing. Perna, genmjr. prof. ing. Strnad, DrSc. a další] zabezpečovali nejen skutečně vysokoškolskou úroveň práce nové školy, ale poskytli i významnou pomoc při výchově mladší generace vysokoškolských učitelů.

Na druhé straně nelze nevidět i mnohé problémy, které sebou přinesl zrod VTA na bázi civilní vysoké školy. Velmi dlouho zůstalo např. neujasněno — a jen těžce se probíjávalo — hlavní poslání vojenské technické akademie — připravovat především velitele, pracovníky štábu, týlové a technické kádry pro ozbrojené síly, pro jejich konkrétní současnou i budoucí vojenskou praxi, vzhledem k potřebám vyplývajícím jak z charakteru vševojskového boje a operace, tak i vzhledem k potřebám mírové přípravy vojsk. Závazky, které na sebe vzala nová škola v přípravě inženýrů pro zbrojní a letecký průmysl, byly velmi náročné. V některých směrech převažovaly dokonce i možnosti školy nebo byly řešeny na úkor potřeb pro přípravu důstojníků z povolání. Technické katedry, které v důsledku dosavadních tradic ve vědeckovýzkumné práci, kádrového obsazení i materiálního vybavení úspěšně vědecky pracovaly, předkládaly velmi záhy velení akademie a MNO významné příspěvky pro rozvoj našeho průmyslu a národního hospodářství. Připoutávaly proto k sobě pozornost řídicích orgánů mnohdy více než vojenské katedry, ačkoliv právě ony měly především vtisknout celé nové škole vojenský charakter. Celkový nedostatek velitelských a technických kádru v tehdejší době v naší armádě měl za důsledek, že do pedagogického sboru vojenských kateder museli být často zařazováni učitelé, kteří sami neměli ukončené vysokoškolské vzdělání, a jejich vojenská praxe byla velmi malá anebo neodpovídala stupni, na kterém vyučovali. Pedagogické zkušenosti získávali tito důstojníci teprve ve výuce, do níž byli zařazeni zpravidla ihned po nástupu do školy, prakticky bez další organizované pedagogické a odborné přípravy. Tyto skutečnosti se nepříznivě promítaly do vztahů s ostatními katedrami, zejména s těmi, které byly převzaty z civilní vysoké školy. Často velmi podstatně omezovaly i možnosti vojenských kateder při prosazování potřeb vojsk ve výuce a ve výchově posluchačů. Kádrové a pedagogické potíže se však projevovaly i u mnohých teoretických a technických kateder. I tam chyběli plně kvalifikovaní a zapracovaní učitelé; málo z nich např. mělo předběžnou výrobní nebo výzkumnou praxi a navíc — mnozí z nich neznali vůbec potřeby vojsk, vojenského

povolání a tedy i rozhodující požadavky na přípravu vojáků z povolání.

Přes všechny potíže — nejen zmíněného kádrového, ale i organizačního a materiálního rázu se podařilo — díky usilovné a velmi obětavé práci velitelského a vědeckopedagogického sboru nově zřízené vojenské vysoké školy, zahájit v nařízeném termínu vyučování.

Podstatnou pomoc při zrodu Vojenské technické akademie v Brně v řešení nejen organizačních, ale především pedagogických a vědeckovýzkumných úkolů poskytli sovětsští poradci v čele se soudruhy gen. Selezněvem, gen. Michajlovem a gen. Mišňovem. Byli to osvědčení a zkušení velitelé a pedagogové, kteří ochotně příslušníkům nové vysoké vojenské školy předávali svoje bohaté zkušenosti, nabyté na sovětských vojenských akademiích. Již první jejich skupina, která přijela na vojenskou technickou akademii v říjnu 1951, pomohla přepracovat všechny učební plány jednotlivých fakult a specializací podle zkušeností sovětských vojenských akademií. Na rozdíl od dřívějších plánů zpracovaných podle civilních vysokých škol byly do nových učebních plánů zahrnuty např. ročníkové projekty, čtyřtýdenní výrobní praxe a stáže u vojsk v každém učebním roce a diplomové práce na závěr studia.

Další významnou pomocí nové škole pro zajištění výuky, a to především vojenských předmětů, byl dar sovětské vlády a velení Sovětské armády 1300 sovětských učebnic a knih. Díky vydatné pomoci sovětských poradců byly na VTA velmi záhy zaváděny do výuky a výchovy posluchačů mnohé nové formy a metody. Není proto divu, že se VTA stává v krátké době propagátorkou sovětské pedagogiky a sovětské vědy. Svědčí o tom např. skutečnost, že již v prvním roce svého trvání organizovala VTA ideologickou konferenci vědeckopedagogických pracovníků za účasti členů ÚV KSČ, členů vlády a zástupců všech českých a slovenských vysokých škol. Byla to první konference tohoto druhu v historii československých vysokých škol. Studium materiálů této konference je velmi užitečné i v dnešní době. Vždyť jednání zmíněné konference se velmi seriózně zabývalo realizací linie stranickosti ve výuce a ve výchově posluchačů vysokých škol. Jasně ukázalo na nutnost rozhodného boje proti všem přežitkům ve vysokém školství v Československu v tehdejší době.

Také v dalších letech se setkáváme na škole s výraznou snahou o budování vojenské vysoké školy socialistického typu,

zejména hledáním a řešením nových, vysoce aktuálních problémů v oblasti komunistické výchovy, v učeně výchovně a metodické práci a v péči o posluchače. Svědčí o tom řada ideologických, vědeckých a metodických konferencí.

Od samého začátku činnosti VTA v celém životě školy se kladně odrážela cílevědomá a účinná práce stranické organizace KSČ. Pomáhala řešit všechny náročné a rozhodující úkoly, které před novou vojenskou vysokou školou stavěl jak ÚV KSČ, velení armády, tak i vlastní život školy. Jen díky této práci mohla škola v podstatě úspěšně překonávat všechny obtíže, nedostatky i omyly, které byly, jsou a budou průvodním jevem všeho nového, všeho co teprve vzniká a co se rozvíjí v podmínkách každodenního života a práce.

Vysoké pracovní úsilí příslušníků Vojenské technické akademie v budování vojenské vysoké školy a její první kladné výsledky ocenil prezident republiky a vrchní velitel československé branné moci tím, že již ve druhém roce trvání propůjčil VTA bojovou zástavu. Ve třetím roce svého trvání se svolením prezidenta republiky Antonína Zápotockého byla Vojenská technická akademie pojmenována jeho jménem. Ve školním roce 1954/1955 na základě usnesení vlády Československé republiky byla Vojenská technická akademie Antonína Zápotockého vyznamenána Řádem republiky. V dubnu 1965 byl jí propůjčen Řád Rudé hvězdy.

Jak samý zrod, tak i celý další vývoj VTA AZ byl důsledně ovlivňován Komunistickou stranou Československa. Usnesení ÚV KSČ se vždy výrazně odrážela v jejím životě a postupně ovlivňovala veškerou její činnost. V roce 1956 velitelské i stranické orgány školy pečlivě rozpracovali a uváděli v život usnesení předsednictva ÚV KSČ ze dne 16. 4. 1956 o zvýšení úrovně a dalším rozvoji vysokého školství a v dalším roce usnesení předsednictva ÚV KSČ z 7. 5. 1957 o stavu a rozvoji vojenských škol.

Rozhodující význam pro činnost a celý další život Vojenské technické akademie Antonína Zápotockého i celého našeho vojenského školství, mělo usnesení PB ÚV KSČ z 29. dubna 1958 o reorganizaci vojenského školství, jímž bylo rozhodnuto o sloučení Vojenské akademie Klementa Gottwalda s Vojenskou technickou akademií Antonína Zápotockého a o vytvoření Vojenské akademie Antonína Zápotockého v Brně. Spojením obou vojenských akademii byla sledována jak hlediska ekonomická, tak i vytvoření lepších předpokladů pro zkvalitnění učeně výchovného pro-

cesu a vědeckovýzkumné práce na obou vojenských vysokých školách. Sloučení přineslo však i řadu vážných problémů, které musly být řešeny v učeně výchovně práci studijních oborů odlišného charakteru, stejně jako často při značně rozdílných názorech a nárocích na teoretickou a praktickou část výuky a na metody pedagogické práce jednotlivých kateder. Díky obětavé a cílevědomé práci vědeckopedagogického sboru a soustavné pomoci stranické organizace se však nakonec podařilo organizovat a postupně skloubit nová společná pracoviště a vytvořit tak předpoklady jak pro prohloubení teoretické a technické výuky u velitelských specializací, tak i pro rozšíření a zkvalitnění vojenskoodborné přípravy u specializací inženýrských. Tyto úkoly a problémy ve výuce nebylo však možné řešit během krátké doby a stály proto před sloučenou školou jako program pro další období její práce.

Na základě rozkazu presidenta republiky číslo 06 z 30. 6. 1958 o sloučení vojenských akademií byly na VA AZ organizovány (kromě velitelských celoodborních kateder) tři fakulty — velitelská, zbrojní, letecká a elektronická.

Velký význam v životě jednotné VA AZ mělo usnesení ÚV KSČ z 23. dubna 1959 „O těsném spojení školy se životem a dalším rozvoji výchovy a vzdělání v ČSR“, které realizovalo usnesení XI. sjezdu KSČ v oblasti školské politiky. Potřeba tohoto usnesení se ukázala zvlášť naléhavá v oblasti přípravy vysokoškolsky kvalifikovaných velitelů a inženýrů pro ozbrojené síly. Specifické poslání ozbrojených sil v socialistické společnosti, charakter, zvláštnosti a konkrétní potřeby vojenské praxe nutně vyžadovaly cílevědomé, přímo organické sepětí výchovy a výuky posluchačů VA AZ s vojenskou praxí. Problém byl velmi složitý nejen pokud se týče jeho správného pochopení, ale především při jeho konkrétním řešení u jednotlivých studijních oborů a u různých specializací.

Bylo proto přirozené, že realizace usnesení dubnového pléna ÚV KSČ vyvolalo v armádě nejen kritické posouzení dosavadního plnění usnesení politického byra ÚV KSČ ze dne 16. září 1958 o úkolech zvýšení úrovně a další perspektivě rozvoje vojenského školství, ale že toto usnesení vedlo i k zásadnímu rozboru a přehodnocení celého obsahu i dosavadní organizace přípravy vojáků z povolání v ČSLA vcelku. Na Vojenskou akademii Antonína Zápotockého značný podíl na objasnění a ujednání názorů na shora uvedené problémy měla „Konference

o stranickosti učeně výchovné a vědecké práce na vojenské vysoké škole, která se konala ve dnech 9. až 11. června 1959. Jednání konference soustředilo pozornost na:

- tendence vývoje Čs. lidové armády a jim odpovídající profil absolventa,
- jak by škola měla pracovat, aby vychovávala posluchače vyhraněně v komunistickém duchu,
- na základní směry boje za vysokou stranickost učeně výchovného procesu ve všech předmětech,
- na profil učitele na vysoké vojenské škole a na stranickost řídicí a organizační práce jako podmínku realizace vytyčených požadavků.

K dalšímu sjednocení názorů a k vlastnímu řešení úkolů dubnového usnesení podstatně přispěla konference komunistů VA AZ v říjnu 1959. Ta projednala a schválila „Zásady přestavby studia na VA AZ“, které se staly dlouholetou směrnicí pro řešení hlavních otázek v rozvoji a modernizaci výuky a výchovy posluchačů na vojenské akademii. Teprve tehdy mohly být realizovány i mnohé úkoly, o nichž byla řeč již při sloučení obou akademii v roce 1958. Konference vytyčila tyto hlavní zásady pro realizaci usnesení ÚV KSČ:

- podstatně prohloubit základní teoretickou přípravu posluchačů všech oborů a zvýšit teoretickou úroveň operačně taktických, provozních a opravárenských předmětů,
- rozšířit obsah a snížit počet specializací se současným rozšířením a prohloubením jejich základního teoretického studia,
- zkvalitnit technickou přípravu posluchačů velitelského směru a vojensko-odborné přípravy posluchačů inženýrských specializací s důrazem na progresivní metody řízení provozu, ošetřování a oprav bojové techniky a technického zabezpečení boje,
- prodloužit a zkvalitnit zkušenost a praxi posluchačů u vojsk, v opravách a na závodech,
- zvýšit podíl a metodickou úroveň praktických zaměstnání všeho druhu,
- prohloubit společenskovední přípravu posluchačů v oblasti sociálně ekonomických věd a její přiblížení odborné části výuky,
- prohloubit komunistickou výchovu posluchačů, zejména zvýšením výchovného působení odborných předmětů a posílením samostatnosti v práci a studiu posluchačů.

I když v dalším období, v němž byly tyto zásady realizovány, došlo k někte-

rým zjednodušením (např. v přístupu k realizaci zásady spojení školy s praxí), přesto se potvrdilo, že schválené zásady byly správné a že dodnes jsou aktuální a platné pro učeně výchovnou práci na Vojenské akademii.

Realizace dubnového pléna vedla k obsahové přestavbě mnoha předmětů, především operačně taktických. Vycházelo se v nich důsledně z charakteru a zákonitosti příští možné války jako rozhodujícího ozbrojeného střetnutí dvou protikladných společenských soustav v třídně rozděleném světě, v němž raketová a jaderná technika bude určujícím prostředkem ničení. Ve výuce byly podstatně zvýrazněny problémy počátečního období války, výchova k nepřetržité bojové pohotovosti, technická příprava a výchova k socialistickému uvědomění, k lásce a bezmezné oddanosti našemu lidu, Komunistické straně Československa, Sovětskému svazu a celému socialistickému táboru. Veliké úsilí bylo věnováno tomu, aby se katedry staly středisky učeně výchovné, metodické a vědecké práce. Úpravou obsahu a zkvalitněním metodiky výuky, zvýšením účinnosti mimoškolní práce učitelů i posluchačů se dosáhlo, že učeně výchovný proces daleko více odpovídal požadavkům, vyplývajícím ze současného a perspektivního vývoje naší společnosti, armády, vědy a techniky. Přestavbou studia byly na VA AZ položeny základy učeně výchovné a vědecké práce vojenské vysoké školy socialistické armády. Byly zpracovány nové profily absolventů všech specializací, přepracovány učební programy a zahájeno přepracování dosavadních učebních fondů. Spojením velitelského a inženýrsko-technického oboru vznikly první velitelsko-inženýrské obory.

Ve shodě se změnami a se zavedením některých zcela nových specializací bylo nutné řešit i některé úpravy v organizaci fakult a kateder.

Vzhledem k rozborům pro přestavbu studia, úkolům vyplývajícím z realizace dubnového usnesení ÚV KSČ, stejně jako vzhledem k potřebám armády, soudobého vojenství a zbrojního průmyslu stanovil prezident republiky **rozkazem č. 06 z 30. 7. 1962** organizaci VA AZ takto:

- velitelské akademie s příslušnými odděleními, složkami a celoodškolními katedrami,
- fakultu velitelsko-inženýrskou,
- fakultu dělostřeleckou a radiolokační,
- fakultu leteckou a
- fakultu zahraniční.

I když v této reorganizaci příslušníci velení a vědeckopedagogického sboru VA

AZ projeví velkou snahu vytvořit ideově jednotnou, ucelenou koncepci vysokoškolské výuky a výchovy důstojníků, přesto teprve další vývoj školy ukázal celou rozsáhlost a velikou složitost problémů spojených s reorganizací, často nazývanou „**revoluční přestavbou**“. Ne vždy se podařilo překonat omezené možnosti celého dosavadního systému vojenského školství; i když se nepodařilo zajistit nutné podmínky pro realizaci přestavby. Škola měla nadále nadměrné závazky v přípravě inženýrů pro zbrojní a letecký průmysl. Průběh přestavby studia měl v některých směrech příliš administrativní charakter; nebyly odstraněny úzké specializace a v některých předmětech byl jen málo prohlouben a posílen teoretický základ studia. Ne vždy bylo též pochopeno, že vysokoškolsky vzdělaný důstojník vedle nutných znalostí a návyků musí být připraven především po metodické stránce, aby tvůrčím způsobem dokázal v širších souvislostech řešit všechny nové úkoly současné i budoucí vojenské praxe.

Tak se stalo, že ani tato reorganizace — přes celou řadu velmi podstatných kladů — nemohla účinně a především komplexně vyřešit mnohé rozpory, které se ukazovaly mezi potřebami rozvoje naší společnosti, vědy, techniky a ČSLA a mezi možnostmi dosavadního systému přípravy velitelů a inženýrů pro Československou lidovou armádu na Vojenské akademii.

Dalším významným dokumentem, který se kladně odrazil zejména ve zdůraznění výchovné funkce Vojenské akademie, bylo **usnesení ÚV KSČ ze srpna 1962 „Opatření ke zvýšení komunistické výchovy na vysokých školách“**. V duchu tohoto usnesení byly znovu posouzeny celkové profily absolventů, zejména politická část profilů. Hluběji byly rozpracovány a formulovány politickovýchovné cíle studijních oborů a jednotlivých předmětů. Diplomové a ročníkové práce posluchačů, stejně jako práce vědeckých posluchačských kroužků, byly usměrňovány především na konkrétní potřebu vojsk a závodů. Cílem těchto všech i některých dalších opatření bylo podstatně zvýraznit politickovýchovnou funkci VA AZ a organickým spojováním výuky a výchovy, teorie i praxe vojsk zlepšit přípravu posluchačů zejména v odhodlání k budování socialismu, v přesvědčení o přednostech našeho společenského zřízení a v upevňování jejich marxisticko-leninského světového názoru.

Pro zaměření celkové činnosti VA AZ v dalších letech mělo rozhodující význam **usnesení ÚV KSČ z října 1964 „K úkolům dalšího rozvoje školství a k výchově mládeže na školách“**. Usnesení přineslo uce-

lený výklad školské politiky KSČ a jeho cílem bylo dosáhnout podstatného zvýšení úrovně, účinnosti a náročnosti vysokoškolského studia.

Rozbor a aplikace tohoto usnesení v oblasti vojenského školství našlo svou podobu v rozpracovanosti nového systému vzdělávání důstojníků ČSLA, který přijalo předsednictvo ÚV KSČ dne 8. 3. 1966 jako základ pro rozvoj vojenského školství, a to především z hlediska potřeb výchovně vzdělávací práce, potřeb ČSLA a celé naší společnosti.

Vyšší úroveň vzdělání důstojníků z povolání mělo být docíleno především zvýrazněním výuky v oblasti matematických, přírodních a společenských věd, které měly tvořit základ pro zvládnutí moderní techniky, racionalizace a automatizace vedení a pro prohloubení výchovné práce s posluchači. V průběhu ujasňování přístupů k usnesení v podmínkách vojenského školství byla přijata teze, že za základní školení důstojníka z povolání je třeba považovat ukončené vysokoškolské vzdělání v oblasti společenských a obecně vzdělávacích, případně technických předmětů a vojenskou odbornou přípravu pro zastávání funkcí velitelů rot (baterií). Větší počet dosavadních velitelských, zejména však technických a týlových funkcí, měli vykonávat praporčíci z povolání; na funkce velitelů čet měli pak být ustanovováni zejména absolventi VKVŠ (ŠDZ). Tyto zásady tvořily v podstatě základ pro tzv. model přípravy důstojníka z povolání. Při realizaci nového systému vzdělávání důstojníka ČSLA, jehož podstatnou součástí tvořil „**nový model**“, došlo v r. 1967 ke sloučení dosavadního Vyššího vojenského učiliště Otakara Jaroše ve Vyškově s Vojenskou akademií A. Zápotockého a k vytvoření další fakulty — fakulty velitelsko-organizační.

I když v novém modelu jistě byl správný cíl — dosáhnout vysokoškolského vzdělání, vyšší kvalifikace, **málo bylo přihlíženo k současným, velmi naléhavým potřebám vojsk i ke skutečným možnostem vojenského školství** — zejména Vojenské akademie Antonína Zápotockého. Když pak realizace nového modelu oproti původním představám byla zahájena značně urychleně, nemohl být zabezpečen plynulý přechod školy na nový model jak v oblasti učebně výchovné práce, tak zejména nemohla být vyřešena celá řada praktických problémů a nutných materiálních podmínek. Je pravda, že v poslední době byly mnohé problémy nového modelu již řešeny. Přesto však je nesporné, že bude nutné znovu se vrátit nejen k výchozím dokumentům, ale že při jejich rea-

lizaci by se měla škola daleko více opírat o dlouholeté zkušenosti Sovětské armády, sovětských vyšších učilišť a sovětských akademií při výchově důstojníků velitelů i vojenských inženýrů.

Tak jako při všech minulých úkolech zásadního významu, tak také při realizaci „nového modelu“ orientovala stranická organizace VA AZ všechny své orgány a organizace na jeho rozpracování a realizaci, a to v duchu školské a vojenské politiky KSČ, formulované XIII. sjezdem strany. Ustavující konference KSČ v listopadu 1967 na nově organizované Vojenské akademii kriticky přehodnotila předchozí činnost školy. Vytýčila správné úkoly pro zvýšení úrovně komunistické výchovy, výuky a vědecké práce na vojenské vysoké škole a pro další upevnění a prohloubení vedoucí úlohy strany na VA AZ.

Plnění těchto úkolů bylo však podstatně narušeno krizovým vývojem ve straně, ve společnosti i na VA AZ v letech 1968 až 1969. VA AZ prošla v tomto období velmi složitým a rozporuplným vývojem, totožným s vývojem v celé naší straně. Nahraděné problémy v předlednovém období lehce našly a vytvořily živnou, připravenou půdu ne pro řešení stávajících problémů, ale především pro zaktivizování sil sledujících protistranické a protisocialistické cíle. Tyto síly vedly k rozkolísání a téměř k rozpadu ideové a akční jednoty stranické organizace na škole, k ústupu od marxismu-leninismu, k podléhání a vytváření různých davoých psychóz. Byla zpochybňována účelnost a nutnost vojenského charakteru a režimu školy, byl narušován vojenský pořádek a oslabována nedílná velitelská pravomoc na stranických základech. Vývoj, projevy extrémistických jednotlivců i celých pravicově oportunistických skupin ukazovaly, že byla opuštěna třídně politická a internacionální kritéria. Nesouhlas a odpor jednotlivců a malých skupin (jako např. při oponentuře a odmítnutí Memoranda 30 vědeckých pracovníků čs. ozbrojených sil „Formulovat a konstituuat čs. státní zájmy v oblasti vojensství“ již v červenci a srpnu 1968) byly příliš slabé než by mohly v pozitivním směru výrazněji ovlivnit celkovou krizovou politickou situaci na škole. Vývoj před srpnem 1968, v srpnu a určitou dobu i po srpnu 1968 byl na VA AZ poznamenán nacionalismem a protisovětskou hysterií značné části příslušníků školy. Právem lze proto říci, že minulý pozitivní vývoj VA AZ byl v tomto období ve všech směrech ovlivněn velmi negativně a že kontinuita úspěšné práce a tvořivého

rozvoje školy v minulém období byla přerušena.

Velmi obtížně a pomalu byly realizovány na škole závěry listopadového pléna ÚV KSČ v roce 1968 — i když v průběhu jejich realizace uvnitř stranické organizace VA AZ docházelo již k postupnému formování marxisticko-leninského jádra.

Významnou úlohu v překonávání krizového vývoje na Vojenské akademii sehrálo celoarmádní shromáždění služebních funkcionářů a vedoucích stranickopolitických pracovníků v únoru 1969. Nástup nového vedení KSČ, realizace dubnového, květnového a zejména zářijového pléna ÚV KSČ v podmínkách VA AZ znamenaly pak definitivně obrát v boji za obnovu marxismu-leninismu na škole. Byla nastoupena cesta politické diferenciace a konsolidace, v níž se rozhodujícím činitelem po lednovém plénu ÚV KSČ v roce 1970 stala očista stranické organizace, uskutečněná v souvislosti s výměnou stranických legitimací. Výsledky očisty měly vliv na četná služební kádrová opatření na celé škole.

V roce 1969 do organizační struktury VA AZ byla začleněna další fakulta — vojenskopolitická fakulta v Bratislavě. Vybudování tohoto nového vojenskopolitického pracoviště bylo nařizováno rozkazem prezidenta republiky proto, aby bylo definitivně skončováno s minulostí a nová fakulta zcela oproštěna od všech politických deformací, jimiž byla zasažena Vojenská politická akademie Klementa Gottwalda.

Pokračující politická konsolidace, jednoznačně přijetí výsledků prosincového pléna ÚV KSČ v r. 1970, zejména „Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ“ a „Rezoluce k aktuálním otázkám strany“ všemi příslušníky VA AZ vytvořily znovu nutné podmínky pro další rozvoj tvůrčí, politicky vysoce angažované práce velitelského a vědeckopedagogického sboru VA AZ při přípravě důstojníků z povolání pro ČSLA.

Konference stranické organizace na VA AZ ve dnech 24. a 25. 4. 1971 posoudila a zhodnotila uplynulý vývoj školy i jeho základní etapy. Posoudila příčiny a důsledky tohoto vývoje a vyvodila základní poučení pro další vývoj VA AZ. **K dosažení základního poslání VA AZ — vzhovávat a připravovat rudé kádry pro ČSLA** — stanovila základní prostředky a metody. Konference vytvořila současně základní politické předpoklady k dalšímu posílení vedoucí úlohy strany na škole a k realizaci úkolů, které vytyčil XIV. sjezd KSČ.

Dvacet let života a práce Vojenské akademie Antonína Zápotockého v Brně přineslo mnoho cenných poznatků a zkušeností, kladných i záporných z přípravy důstojníků — velitelů i inženýrů pro Československou lidovou armádu.

Uplynulá doba a život sám nám nejlépe pomáhá oddělit dnes dobré, progresivní zkušenosti o těch, které byly často poplatné jen své době nebo subjektivním názorům. Je však nesporné, že VA AZ přes mnohé obtíže a i přes některé nedostatky dosáhla řady významných úspěchů a že se oprávněně stala hlavním centrem přípravy důstojnických kádří v ČSLA. V průběhu dvaceti let vychovala a připravila pro ČSLA a náš zbrojní průmysl tisíce politicky a odborně dobře připravených pracovníků, kteří obětavě a úspěšně pracují ve funkcích, do nichž je strana a vláda postavila. Mnozí z nich zastávají dnes i vedoucí funkce v armádě a v našem národním hospodářství. Kladně oceňují, jak je vojenská akademie připravila pro život, pro každodenní politickou i odbornou práci a rádi na školu vzpomínají.

Zkušenosti z dvacetiletého trvání školy včetně poučení z krizového vývoje v letech 1968 a 1969 ukazují, že **VAAZ při řešení všech otázek, které před ní strana a velení armády postavily, dosahovala jen tehdy kladných výsledků, pokud škola důsledně prosazovala a uplatňovala vedoucí úlohu strany na marxisticko-leninských principech, pokud stranická organizace byla ideově jednotná, zejména při chápání a realizaci základních východisek vojenské a školské politiky strany. Dvacetiletá historie VA AZ včetně krizového období naší společnosti v letech 1968/1969 plně prokázala, že hlavním úkolem vojenské a školské politiky strany v podmínkách VA AZ, jejím hlavním smyslem a posláním dnes i v dalším období, zůstane výchova rudých kádří ČSLA. Není to úkol ani jednoduchý ani snadný. Příslušníci Vojenské akademie Antonína Zápotockého jsou však přesvědčení, že jej se ctí splní. Za záruku úspěchu v této své náročné a obětavé práci považují vedoucí úlohu KSČ, která je dnes na VA AZ důsledně uplatňována. „V tom je základní záruka,“ řekl s. ministr národní obrany generálplukovník ing. M. Dzúr na konferenci stranické organizace VA AZ dne 25. 4. 1971, „že další cesta VA AZ bude pozitivní a povede k novým úspěchům“.**